

זרוע לחיים וקיבה.

נאמר בתורה "וזה יהיה משפט הכהנים, מאת העם, מאת זובחי הזבח – אם שור אם שה – ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקבה".
הרי אמר ה' שצריך לתת מבהמה טהורה נתחים מסוימים מתנה לכהן. ויש לנו לבאר פרטי המצווה אחד לאחד בס"ד.

תיאור המצווה.

א. צריך לתת מתנות כהונה לכהנים, שבזה מודה האדם בקדושת אהרן – לראות איך כל הבריאיה אומרת כבוד ה', ואין דבר נפרד מן הקב"ה.
ב. עשרים וארבע מתנות כהונה חייבים לתת לכהן, מחלקה אחת מהן לתת לו הזרוע הלחיים והקיבה (זל"ק) של בהמה טהורה של חול (שאינה קרבן או הקדש מתחילה), בין היתה זכר או נקבה חייב.
ג. המצווה מוטלת על איש ועל אישה.

ד. צריך לכווין לקיים מצוות עשה מן התורה לפני שנותנן. וכל חלק בפני עצמו הוא מצווה נפרדת ולכן בנתינת שלושת החלקים – מקיים שלוש מצוות עשה.
ה. זרוע לחיים וקיבה שניתנים לכהן, כנגד כח הכהן שיהיו ישראל דבקים בה' בלבד, שחידד פינחס דוקא והוסיף על כהונת אהרן. ולכן נותן הזרוע שדקר בה פנחס זמרי וכזבי, והקיבה שדקר בהם והלחיים והלשון שהתפלל בהם ובמשפט עצר את המגפה מעל ישראל. ולא בתפילה של חסד ורחמים אלא בתפילה של דין ותיקון גמור. וציותה התורה לתת דוקא מבהמה של בשר תאווה הואיל והימשכות אחר בשר תאווה יכולה לגרום הימשכות אחר התאווה עד שתעשה אידיאולוגיה של עבודה זרה כמו שנאמר "ויחל העם לזנות אל בנות מואב – ותקראן לעם לזבחי אלהיהן ויאכל העם".

ו. גם בהמה שנלקחה ממעות שביעית חייב לתת זל"ק, שהרי נאמר "לאכלה" והוא אוכל.
ז. מצווה לתת הזל"ק מיד, אבל מותר לכתחילה לאכול משאר איברי הבהמה קודם שיפריש. רק מצווה להזדרז, שזריזין מקדימין למצוות.

ח. בהמה שנשחטה בא"י, חייב לתת זל"ק. ואם שחט בחו"ל טוב שיתן הזל"ק. ואם היה מקום שנהגו שם בחו"ל לתת זל"ק משנים קדמוניות – חייב לתת.

ט. אין מברכים על נתינת הזל"ק משום ספק ברכות, וטוב שיאמר "ברוך אתה אדוני אלהי ישראל אבינו מעולם ועד העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לתת מתנות כהונה" ואז יתן לכהן מיד. ואם עשה השוחט שליח לתת המתנות – השליח מברך כנ"ל וחותם "על נתינת מתנות כהונה".

י. אין המצווה חלה אלא משעת שחיטה, ולכן בהמה שנשחטה בחצר משתמרת של כהן זכה במתנות אם ירצה הבעלים לתת לו, אפילו לא נתחו הבהמה ולא הורמו מתנותיה. אמנם אם היתה הבהמה ברשות הכהן מחיים אבל נשחטה מחוץ לרשותו – לא זכה במתנותיה, שהרי בחייה אין המצווה חלה.

יא. אין כהן באותו המקום, יכול השוחט לאכול המתנות אחר שישים את ערכן ויתן הכסף לכהן בהעברה בנקאית או בידיו.

מאיזה בהמה נותנים.

א. מפורש בתורה לתת מבהמה טהורה, שור פרה עגל ועגלה. עז עזזה וגדי וגדיה, כבש כבשה טלה וטליה.

ב. כלאים הבא מן כבש ועז, או מכבשה ועזזה, חייב כמו כל כבש ועז רגילים.

ג. ולד כלאים של עז וצבי, חייב לתת חצי מתנות. כלומר חצי מהקיבה וחצי מהזרוע וחצי מהלחיים והלשון.

ד. ולד כלאיים של תיש וצביה, אינו חייב לתת כלום לכהן.

ה. בעל חיים טהור שיש לנו ספק אם הוא חיה או בהמה, חייב במתנות במלואן.

מה בדיוק נותנים.

א. זרוע הבמה היא גפה ימנית קדמית מתחילת הפרדותה מן הגוף, יש לה שלושה פרקים נראים.

שניים העליונים חייב לתת והשלישי שהוא הטלף ובסופו הפרסה – טוב לתת אבל אינו מן החיוב.

ב. חותך את המפרק המקשר בין הזרוע לגוף בין שתי העצמות, במקום שרגילים לחתוך. ואם רצה

לשמור הטלף לעצמו, גם שם חותך בין שתי העצמות באמצע המפרק במקום שרגילים לחתוך.

ג. הלסת התחתונה של הבהמה – הלחיים עם הלשון עד תחילת הקנה בטבעת הגדולה העליונה

שלו – כל זה נקרא לחיים.

ד. הקיבה היא הכיס הרביעי באיברי העיכול של הבהמה, אחרי הכרס בית הכוסות וההמסס, לפני

המעיים. והיא בצורת קשת צד אחד עבה יותר מן האחר כדוגמת חציל כפוף.

ה. חובה לתת לכהן גם העור והפרווה והשערות שעל הזרוע ועל הלסת התחתונה וכן החלב (חי"ת

צרויה) שיש על הקיבה, בין זה שעל הקשת ובין זה שעל היתר (שהרי אמרנו שהקיבה בצורת קשת).

אמנם חלב (חי"ת קמוצה) שנקרש בתוך קיבת עגלים ושיים מחמת אינזים ההגבנה שמצוי בקיבתם

– פטור מלתתו ואם רצה לתת תע"ב.

ו. אע"פ שהחלב אסור באכילה מותר בהנאה, ויכול למוכרו או להדליק ממנו נר או להכין ממנו

סבון וכדומה.

ז. אסור להעביר את החלקים האלו עיבוד, או להפשיט את העור מעל האיברים אלא לתתם לכהן

כמות שהם. אמנם אין איסור לפרק החלב מהקיבה ולתתו לכהן כשהוא מופרד.

ח. אם היה מנהג שכל הכהנים משאירים העור או החלב ביד הבעלים, כך נוהגים. ונהגו הכהנים עוד

מזמן התנאים להשאיר חלב הקיבה ביד הבעלים. אם רצה הכהן את החלב – חייב לתת לו.

ט. לגבי העור שעל הזרוע, יכוון לקיים מצווה, בין אם מדאוריתא ובין אם חייב רק מצד מנהג. אבל

במתן עור הלסת והחלב של הקיבה יכוון למצוות עשה מן התורה.

לכמה כהנים נותנים.

א. מותר לתת כל החלקים ביד כהן אחד.

ב. אמנם תמיד צריך להתרגל לא לתת מתנות כהונה או מתנות עניים רק לאדם אחד, אלא לתת לכמה. וכל הנותן מתנות כהונה לכהן אחד, או מתנות עניים לעני אחד מביא רעב לעולם.
ג. אם היה שוחט גדי קטן, כיון שאיבריו קטנים כדאי לתת הכל ביד כהן אחד, כדי שתהיה לו מתנה חשובה. אמנם אם רצה לחלק לכמה יכול לחלק עד לארבעה כהנים: כל לחי וחצי הלשון לכהן אחד, הזרוע לכהן אחד והקיבה לכהן אחד. ואם היה שוחט שור גדול מעל גיל שנה, יכול לחלק עד לחמישה כהנים כי הזרוע יש בה שני פרקים ויכול לחלק כל פרק ממנה לכהן אחד.

על מי מוטלת המצווה.

א. חובת השוחט לתת הזלו"ק ולטרוח בזה. אע"פ שאין הבהמה שלו. וזה דבר פלא אין כמותו בתורה שתהיה המצווה על מי שאין החפץ שלו, מפני שפעולת השחיטה המולידה אכזריות שהיא המתירה בשר תאוה, היא שיוצרת הימשכות אחר תאוות בשר שביארנו. כשם שמלחמה מעוררת תאוות אשת יפת תואר.

ב. הבעלים של הבהמה אומר לשוחט לאיזה כהן לתת והשוחט דואג לכך. ואין רשאי להטריח על השוחט יותר מדאי, אלא כמנהג המקום. ואם רצה הבעלים לתת זלו"ק לכהן רחוק, ישלם שכר השוחט למלאכה זו ושכר בטלתו, או יעשה הוא שליח של השוחט לתת לכהן שרוצה.

ג. רשאי הבעלים לסרב לכהן שמבקש ממנו (אע"פ שהכהן אסור לתבוע בפה). ויתן לכהן שירצה.

ד. לא נתן השוחט, ונשאר הבעלים עם הזלו"ק – יתן לכהן. ויכוון לשם מצווה לפי הפוסקים שמחייבים אותו. וגם לפי הפוסקים שאומרים שאין המצווה מוטלת עליו, מכל מקום אסור לו לאכול את הזלו"ק, אלא חייב לתת לכהן.

ה. מי שקנה בני מעיים של בהמה החייבת בזלו"ק ואינו רוצה לחתוך הקיבה מפני הסירחון, בסתמא נעשה שליח של השוחט והבעלים לתת את הקיבה לכהן. וטוב שיתנה כן בפירוש וישאל הבעלים לאיזה כהן רוצה לתת הקיבה. ולענין חישוב התשלום – אם קנה כל בני מעיים כיחידה אחת, אין מנכה מן הדמים כלום. אבל אם קנה לפי משקל, אחר שיחתוך הקיבה ישקלנה כדי שידע כמה לנכות ממשקל כל בני מעיים ולא ישלם עליה, שהרי הוא רק שליח לתתה לכהן.

סדר קדימה בין הכהנים ולאיזה כהן לא נותנים.

א. לכתחילה צריך לתת לכהן בן תורה (ירא שמים מדקדק במצוות וקובע עיתים לתורה) ותלמיד חכם עדיף.

ב. אמנם אם לא נמצא שם כזה או שאינו רוצה לקבל, יתנו מיד אפילו לכהן עם הארץ ולא ימתינו לכהן בן תורה שיזדמן אחר כך. וגם אין לשוחט לאכול ולתת הדמים לכהן מרוחק בהעברה בנקאית, כל שיש לו כהן במקומו ואפילו הוא עם הארץ. "זריזין מקדימין למצוות" לתת לכהן עם הארץ, טוב מלהמתין לכהן תלמיד חכם.

ג. במה דברים אמורים שנותנים לכהן עם הארץ? בשלושה תנאים: שלא נפסל מכהונתו, שמורה בכל 15 עבודות שציוה הקב"ה על הכהנים, ושיועד להכשיר הבשר כראוי, בניקור החלב והוצאת הדם.

ד. כיצד נפסל מכהונתו? שאביו נשא אישה האסורה לכהן והוליד אותו ונתחלל הבן מן הכהונה.

ה. מי שנפסל מן הכהונה – אסור לתת לו מתנות כהונה והוא עצמו חייב לתת מבהמה ששוחט. וכן נקבה שאביה כהן והולידה מאישה האסורה לכהן – אין נותנים לא לה ולא לבעלה מתנות כהונה. ואדרבה הם חייבים לתת זל"ק מבהמה ששוחטים.

ו. כיצד נפסל מחמת אמונתו הפגומה?

– כהן שהוא עובד עבודה זרה ואינו מאמין בה', כופר בתורה (כגון שהוא רפורמי) או כופר בנבואת משה או בכלל בנבואה או כופר בקב"ה או שעובר על התורה בשאט נפש למרוד בה', וכגון שיש לו בשר כשר ובשר טרף ואינו משגיח מה לקנות אלא לוקח מן הבא בידו – אסור לתת לו מתנות כהונה.

– כהן שמחלל שבת בפרהסיא, אם עושה קידוש ומאמין בה' ובתורה ועושה כן בגלל שהתרגל, אם אין כהן אחר אפשר לתת לו. וטוב יותר שיאכל השוחט המתנות ויתן דמיהן לכהן אחר בהעברה בנקאית. אם היה מחלל שבת בפרהסיא בשאט נפש ואפילו אינו עושה קידוש – אסור לתת לו מתנות כהונה.

– כהן שמודה בכל 15 העבודות שצוה ה' על הכהנים ומאמין בה', אבל אומר שאות אחת מן התורה כתבה משה רבינו מדעתו, או שעובד עבודה זרה בנוסף לאמונתו בה' – אם אין כהן אחר אפשר לתת לו זל"ק. ויותר טוב שיאכל השוחט או הבעלים את המתנות ויתן הכסף לכהן ראוי בהעברה בנקאית.

– כהן שמאמין בה' ובתורתו ובכל 15 עבודות הכהנים, אבל הוא רשע ומומר לעבור על התורה מחמת תאוותו, אם אין כהן אחר לתת לו – אפשר לתת לו זל"ק.

ז. כיצד מנקר החלב והדם?

– חלב יש בקיבה בתוכה ועל גבה, על צד היתר ועל צד הקשת וצריך לגרר אותו היטב.
– הלשון יש בה שני כלי דם רחבים משני צידיה – חייב לנקר אותם. ואם אינו יודע יחתוך צידי הלשון ויעשה בהם חריצים כדי שיזוב הדם. וכן צריך לחתוך ערלת הלשון שהיא צד הקיצוני ביותר שלה לצד חוץ הפה. או שיצלה הלשון.

– כל החלקים אם אינו צולה אותם חייב למלוח. חייב להדיח אותם מדמם, ומשרה חצי שעה במים, שולה וממתיך עד שיזובו המים ומולח אותם מכל צדדיהם במלח גס שנדבק על הבשר. ומניח אותם במלחם שעה אחת באופן שאינו מתבוסס בדמו, אלא הדם זב חוץ ממנו על משטח משופע או בכלי מנוקב. ואחר שעה מדיח הבשר היטב מכל שאריות דם ומבשל.

ח. לא היה הכהן יודע להכשיר החלקים, לא יתן השוחט בידו. אלא מכשיר ונותן לו. ואם אין שם כהן אחר והיה על השוחט טורח גדול להכשיר בעצמו כגון שהן בהמות רבות, רשאי לשום את ערך הבשר קודם הניקור והמליחה ויתן אותו לכהן. והבעלים עצמו יכשיר ויאכל או ימכור הבשר.

ט. כהן ת"ח קודם לכהן ע"ה, אפילו ת"ח רוצה להאכיל לכלב וע"ה רוצה לאכול צלי ובחרדל.
י. אבל שני כהנים שווים ואחד רוצה לאכול צלי ובחרדל ואחד רוצה להאכיל לכלבים – יתן למי שרוצה לאכול בעצמו.

יא. שני כהנים שווים, אחד רוצה לאכול צלי ובחרדל ואחד רוצה לאכול מבושל – יתן למי שירצה.

צורת הנתינה לכהן וצורת הקבלה מצד הכהן.

א. אסור לזכות לכהן את הזלו"ק בקנין סודר, שדומה למסחר וחליפין. אבל מותר לזכות לו אגב קרקע וקל וחומר בקנין חצר. וכן בקנין כלים. ובודאי שמותר לתת לו ביד ממש.

ב. כהן שחטף את המתנות מיד השוחט ולא בחר בו הבעלים לקבל הזלו"ק – חייב בדיני שמים להוציא מרשותו הזלו"ק ולהחזיר לשוחט כדי שיתן למי שהבעלים בוחר בו. ואם לא רצה לצאת ידי שמים – לא יברך על אכילת הבשר, הואיל והוא גזול בידו. אלא אוכל ככל גנב וגזלן שאין בית דין של הארץ יכול לחייבו להחזיר, בלי ברכה. ואם בירך הרי זה מנאץ את ה' שאמר "אני ה' שונא גזל בעולה". ואפילו גזל חטים וזרען ונרקבו וצמחו שיבולים תחתיהן ועשה בהן כל עשר המלאכות עד שאפה פת, אינו מברך עליה. אע"פ ששילם לבעלים על החטים המקוריות – שאין מזכירים שם שמים על הגזלה.

ג. אסור לכהן לחטוף הזלו"ק להראות חיבת המצווה ואפילו מיד בעלים שיודע שרוצה לתת לו, ואפילו לבקש שיתנו לו אסור. אלא צריך שיתנו לו מתן של כבוד מרצון הבעלים ומיוזמתו.

ד. כהן שחזקת כהונתו ידועה ורוצים לתת לו זלו"ק מרצון גמור, מידת חסידות שלא יקבל ויניח לכהן עני בן תורה ליטול במקומו. ואם לא היה שם כהן בן תורה ויטריח השוחט לחזור אחריו או שהיה שם כהן עם הארץ, או אפילו כהן בן תורה שרוצה להאכיל הבשר לכלבים ולא לאכול בעצמו – יטול הוא בכבוד ולא יניח לכהן עם הארץ או לכלבים.

ה. מקום ששוחטים בו בהמות רבות ומתאספים לשם הכהנים, אם הוא כהן ידוע בחזקת כהונתו טוב שלא יטול אלא יניח לכהנים אחרים ראויים יותר כנ"ל. אבל אם אין חזקתו ככהן ידועה באותו המקום צריך שיטול זלו"ק כדי שתתבסס חזקת כהונתו (ובלבד שלא יבקש בפיו). וכן בכל מצב שאין חזקתו ככהן ידועה לציבור, צריך ליטול מתנות כהונה כדי לבסס חזקת כהונתו.

ו. כהן שהוא איש חשוב בעל משרה תורנית על הציבור, כגון שהיה דיין או ראש ישיבה – רשאי לחטוף המתנות מיד מי שיודע שרוצה לתת לו ולא מחכה עד שיתן לו בכבוד ומיוזמתו, כי מצווה להעשיר תלמידי חכמים הממונים על הציבור. ובלבד שנתמנה על הציבור כראוי על פי גדולי הדור ולא מחמת נפוטיזם.

ז. אם היה דיין או ראש ישיבה כבר עשיר מעט – שיש לו קרן שיכול להתפרנס רק מהרווחים שלה – אסור לחטוף. וכן אם יש ספק אם נתעשר דיו – אסור לחטוף.

ח. כהן עני לעולם יקבל ולא ימנע כשנותנים לו מרצון ובכבוד, רק לא ישאל בפיו.

ט. כהן שאין רוצה לקבל ויש לו חבר או קרוב שהוא תלמיד חכם עני ואפילו הוא ישראל ואינו כהן, יאמר הכהן למי שרגיל להביא לו זלו"ק שיתן הזלו"ק לאותו תלמיד חכם עני. ובלבד שיהיה הכהן נותן מרצון ואינו משרת בבית הבעלים שהת"ח העני מתארח שם או בבית הת"ח או כפוף לאחד מהם בקשרי מסחר, כדי שיתן רק למי שרוצה בלי כפיה כלל.

נמצא ארבעה תנאים לעיכובא בדין זה:

1. שיהיה הבעלים רגיל לתת לכהן זה.

2. שהכהן בלתי כפוף בקשרי מסחר או העסקה לא למקבל ולא לנותן. ואין ספק שנותן לו מרצון גמור.

3. שיהיה המקבל עני.

4. שיהיה המקבל תלמיד חכם ולא רק בן תורה.

י. צריך הכהן לאכול זל"ק צלי ובחרדל, כדרך שמלכים אוכלים. ואין הדין הזה אמור אלא במי שנהנה מצלי וחרדל כמו שאר האופנים. אמנם אם אוהב יותר מבושל – יאכל מבושל כמו שאוהב. יא. רשאי כהן להאכיל הזל"ק לכלבים או לגויים. ויכול למכור אותם או לתת לישראל ולפרוע חובו בהם ואין בהם קדושה כלל.

יב. מי שקנה מן הכהן אינו צריך לאכול צלי ובחרדל, שאין דין זה נוהג אלא כשהכהן אוכל הזל"ק שקיבל מישראל. ולכן אפילו אם כהן מכר או נתן הזל"ק לכהן אחר אינו חייב הקונה לאכול צלי ובחרדל כלל. אמנם אם כהן מארח כהן אחר על הזל"ק, יאכל צלי ובחרדל שהרי אוכל ממזון הכהן שקיבל מיד ישראל.

יג. כהן שלא רצה הזל"ק אלא חתיכת בשר אחרת, רשאי לבקש מהבעלים שיתן לו חתיכה אחרת ששווה כמו הזל"ק ואם שווה יותר ורצה הבעלים את ההפרש – רשאי לגבות. וכן אם שווה פחות מהזל"ק ורצה הכהן לקבל ההפרש במעות – רשאי.

יד. אין לתת לכהן פרוטה כדי שיפטר הבעלים ממתן זל"ק. אבל רשאי לתת לכהן בהסכמתו רק 83.33334% מערך הזל"ק. שזה פחות משישית ורשאי למחול על שיעור כזה.

מי פטור מן המצווה.

א. כהן עצמו שיש לו בהמה, אפילו מסרה לשוחט ישראל – פטור מלתת זל"ק ואפילו שוחט בהמה בכל יום לצורכו האישי ואפילו מוכר חלק מהבשר או כולו.

ב. מי ששוחט בהמה של גוי, פטור השוחט מלתת זל"ק.

ג. כהן ששוחט בהמה של ישראל חייב לתת, שהרי ישראל בעל הבהמה חייב, והכהן חייב לטפל בנתינה.

ד. אם נמצאה הבהמה טריפה או שנתנבלה בשחיטתה פטור. וכן ספק טריפה (שנפסק שהבהמה אסורה באכילה) פטור. רק בהמה שכשרה לאכילה חייב לתת ממנה. ואפילו לא שחט הבהמה לאכילת אדם אלא לאכילת כלבים, חייב לתת הזל"ק אם היא כשרה.

ה. שוחט ספרדי ובעל בהמה אשכנזי ונמצאה סירכא בריאה של הבהמה באופן שהספרדים אוסרים והאשכנזים מתירים – השוחט פטור מלתת. אבל הבעלים חייב לתת כמו ביארנו לעיל ויכוון לצאת ידי חובה לדעת הפוסקים שמחייבים אותו מחמת המצווה.

ו. שוחט אשכנזי ובעלים ספרדי ונמצאה סירכא בריאה כנ"ל, אין השוחט רשאי לתת והבהמה פטורה מזל"ק.

ז. כהן שהיה שותף עם ישראל במסחר בבהמות ובבשרן, אם לא קבעו עסק מגודר בחנות – אלא פה ושם שוחטים עראי – שלושה שבועות משחיטת השותפות הראשונה פטור. אבל אחרי שלושה שבועות חייב הכהן להוציא הזל"ק לכהנים אחרים. ואם קבע חנות קבועה – חייב מיד לתת הזל"ק לכהנים אחרים.

ח. מי שהיה שותף עם כהן בבהמה לשימוש אישי, צריך לעשות סימן שיוודע בו לרבים מדוע אינו נותן הזל"ק, כגון שיכתוב במקום השחיטה שבהמה זו פטורה מחמת שותפות כהן.

ט. מי שהיה שותף של גוי בבהמה לשימוש אישי, צריך לרשום אלא אם כן היה הגוי עמו במקום השחיטה שאז אינו צריך. כי הגוי מעצמו מודיע לכלם שהוא שותף.

י. הפטור עם הגוי קיים אפילו אם יש להם חנות קבועה.

יא. שני שותפים ישראלים – חייבים.

יב. מי שאישתו כהנת כשרה בת כהן כשר, פטור מלתת מתנות כהונה, ואפשר לתת לו זלו"ק, שהרי מן התורה אישתו כגופו וכיון שנותנים לו כאילו נותנים לה.

יג. מי ששחט בהמה ובא בעל חוב גוי שלו ולקח כל הבהמה בכח כפירעון לחוב, חייב לשלם לכהן דמי הזלו"ק. אבל אם נגנבה הבהמה ממנו – פטור.

מסחר בבהמה כשיש השפעה על הזלו"ק.

א. כהן שהיתה לו בהמה ומכרה לישראל והתנה בתנאי המכירה שאינו מוכר את הזרוע ואת הלחיים ואת הקיבה בנוסח "מכורה לך חוץ מהזרוע והלחיים והקיבה", כי יודע שלא יפסיד במחיר הבהמה הואיל והקונה לא יכול להשתמש בחלקים אלו – חלקים אלו שייכים לכהן המוכר ובטלה המצווה מן הבהמה הואיל וישראל לא זכה בחלקים אלו מעולם, לא נתחייב במצווה בשעה ששחט הבהמה.

ב. אבל אמר לו תנאי מכירה זו בלשון "על מנת שהזרוע והלחיים והקיבה שלי" אין דבריו כלום ותנאו בטל שרצה להתנות על מה שכתוב בתורה שנתנה טובת הנאה לבעלים לבחור את הכהן. והמקח קיים. וחייב ישראל במצווה בשעה שישחט ויתן למי שירצה.

ג. כהן שאמר לישראל בתנאי המכירה "על מנת שתתן לי את הזלו"ק" או "על מנת שאני מחליט מי יקבל את הזלו"ק" אין דבריו כלום והמכירה קיימת. וכן אם ישראל מכר לישראל ואמר המוכר "על מנת שאני מחליט למי לתת הזלו"ק" אין דבריו כלום.

ד. ישראל שמכר לישראל ואמר לו בלשון "חוץ מהזלו"ק", השוחט שימנה השני חייב לדאוג לנתינת הזלו"ק למי שיבחר המוכר.

ה. אסור לכהן עצמו או לקרובו של כהן לתת מעות לבעלים או שווה כסף כדי שיתן את הזלו"ק לכהן שבחר. שאסור לכהן להיות מסייע לישראל כדי שיקבל מתנות כהונה. אמנם אם רצה הבעלים מעצמו לתת לאחד משני כהנים – מותר לישראל לתת לו מעות או שווה כסף כדי להטות את שיקול דעתו לכיוון מסוים. אבל לכהן עצמו אסור לתת מעות או שווה כסף לבעלים להטות שיקול דעתו, אפילו אם רוצה שיתן לכהן אחר ולא יקבל בעצמו.

ו. כהן שהיה רועה בהמה של בעל הבית, אסור לבעלים לתת לו זלו"ק קודם שישלם שכרו שבזה מחלל קדושת המצווה – דומה למפצה אותו כדי שירוויח לו זמן. אבל אחר שישלם לו שכרו מותר. בדיעבד אם נתן לו קודם שישלם לו שכרו וקיבל הכהן, קיים המצווה.

ז. כהן או גוי או לוי שהיה שותף אפילו בחלק קטן של הראש – פטורה הבהמה ממתנת הלחיים וחייב בשאר. היה שותף בזרוע – פטור מן הזרוע וחייב בשאר. היה שותף בקיבה – פטור מן הקיבה וחייב בשאר. ואין חילוק אם היה עיקר גוף הבהמה שייך לכהן או לישראל – רק הכל תלוי בבעלות האבר שחייב בו – אם כולו של ישראל חייב ואם יש שותפות פטור – פטור.

ח. מי שקונה בהמה מגוי, והתנה עמו שאם תהיה טרפה לא יקחנה ותישאר בבעלות הגוי, פטור מזלו"ק אפילו נמצאה כשרה.

פטור מחמת ספק ותערובת.

א. הלוי פטור מלתת זלו"ק מחמת ספק בהלכה.

ב. לוי שנתן זלו"ק לכהן למרות שהוא פטור, למרות שלא ידע שפטור – אין הכהן מחזיר לו. אמנם אם הכהן שנטל והלוי שנתן שניהם אשכנזים חייב הכהן להחזיר ללוי. היה אחד מהם אשכנזי ואחד ספרדי, יעשו פשרה.

ג. אין נותנים זלו"ק ללוי, ואם חטף הלוי מעצמו או שנתנו לו – חייב בדיני שמים להוציאם מרשותו ולתת לכהן שיאמר הבעלים. כמו ישראל שגזל ואם לא מחזיר – לא יברך על הבשר.

ד. היום נוהגים לפטור בהמות של ישראל מקדושת בכור בהמה טהורה, על ידי שותפות הגוי בבהמה המעוברת. אבל אם לא פטר ונולד בעדרו בכור, כיון שאין יכול לתתו לכהן לשם קרבן, שעדיין אין בית המקדש בנוי – ירעה הבכור עד שיפול בו מום קבוע שפוסל אותו מהקרבה. ואסור לעבוד בו ואסור לגזוז צמרו. אחר שנסתאב במום קבוע, רשאי הכהן לשוחטו או למוכרו לישראל, אבל במקרה הזה פטור מלתת זלו"ק. שקדושת הבכורה אינה צריכה לקדושת זלו"ק.

ה. בכור תם שלא בא ביד כהן ונתערב בבהמות חול ואינו ניכר – כל הבהמות ירעו עד שיסתאבו וכלן חייבות בזלו"ק.

ו. בכור שניתן לכהן, בין יש בו מום ובין אין בו מום, וברח ונתערב בבהמות של חול של ישראל אחר ואינו ניכר, תינתן בהמה הכחושה ביותר לכהן. ואם לא היה בהן מום כלן ירעו עד שיסתאבו. ובהמה אחת ממה שנשאר ביד ישראל פטורה מזלו"ק, וכל השאר חייבות. וכן בכור בעל מום שנתן כהן לישראל והיא פטורה מזלו"ק ונתערבה בבהמות בעלות מום ואין הבכור ניכר, כל הבהמות חייבות בזלו"ק חוץ מאחת.

ז. במה דברים אמורים שכל הבהמות חייבות חוץ מאחת? שאת כלן שחט שוחט אחד ואפילו לא בבת אחת. אבל אם שחטו שניים, נפטרו שתי בהמות – אחת לכל שוחט. ואם שחטו שלושה נפטרו שלוש בהמות – אחת לכל שוחט. ואפילו כלן שייכות לבעלים אחד.

ח. גר שנתגייר ונשחטה בהמה שלו ואין ידוע אם נשחטה טרם שטבל וקיבל המצוות שהוא השלב האחרון בגיור, או אחר הטבילה – פטור מלתת זלו"ק.

איסורים בזלו"ק.

א. אסור לבעלים למכור זלו"ק. ואסור לקנות ממנו חלקים אלו כשידוע שמוכרם שלא ברשות כהן ולהפקיע המצווה. ואם מכרן, חייבים השוחט ומי שקנה את החלקים בדיני שמים לתתם לכהן (ואם מכר לו במשקל צריך הלוקח לפצות הכהן בדיני שמים וממילא גם המוכר חייב בדיני שמים להחזיר ללוקח מחיר המתנות שגבה ממנו). אמנם ביטל השוחט מצוות עשה. ואע"פ שהזלו"ק עדיין קיים וצריך לתתו לכהן, כבר איבד מצוות העשה.

ב. כשקצב ירא שמים מוכר זלו"ק מותר לקנות ממנו, שאין מחזיקים אותו גזלן ורשע. מסתמא היתה הבהמה פטורה או שקנה מן הכהן כדי למכור.

ג. מי שהזיק את הזלו"ק כגון ששפך עליהם חומר שמפסיד אותם או שגרם להם להירקב, פטור בדיני אדם מלשלם אבל חייב בדיני שמים לשלם דמיהן לכהן.

ד. אם לא רצה לתת בארץ ישראל זלו"ק – בית דין כופין אותו ויכולים לנדות אותו אם לא יתן. ואם יעמוד בנידוי עשרים ושתים שנה יכולים לגזור עליו קנס מכל בהמה שישחט ולא יתן זלו"ק שיקחו ממנו חפצים ששוים יותר משווי הזלו"ק ואפילו אינם מגוף בהמה ששחט. ויתנו מה שלוקחים לכהן.